

FL netværksmøder forår 2005

Køn og velfærd, lighed og forskellighed
- en udfordring og mulighed for fagbevægelsen

fl

Kursusoversigt

Om FL-netværket *Side 3*

Om forårets temarække *Side 4*

Kurser

Intro-seminar – Et blik på Norge og norsk køn og velfærd *Side 5*

Tirsdag den 25. januar til torsdag den 27. januar

Dilemmaet mellem lighed og anerkendelse i et multikulturelt samfund *Side 6*

Onsdag den 9. februar kl. 15.00-20.00

Køn og klasse i historisk perspektiv *Side 7*

Onsdag den 23. februar kl. 15.00-20.00

Minoritetskvinder og feminisme – en svær cocktail? *Side 8*

Tirsdag den 8. marts kl. 12.00 til onsdag den 9. marts kl. 15.00

Mænd som fædre og som arbejdstagere *Side 9*

Onsdag den 30. marts kl. 15.00-20.00

Tankerum og redskabsrum

Hvordan studerer vi? *Side 10*

Onsdag den 6. april kl. 15.00-20.00

Køn, magt og ligestilling i fagbevægelsen *Side 11*

Onsdag den 20. april kl. 15.00-20.00

Hvad gør “hele mennesker” med arbejdslivets krav? *Side 12*

Onsdag den 27. april kl. 15.00-20.00

Unge kvinder og nye ligestillingspolitiske udfordringer *Side 13*

Onsdag den 11. maj kl. 15.00-20.00

Kvinder, ledelse og ligestilling *Side 14*

Onsdag den 25. maj kl. 15.00-20.00

Hvad koster den manglende ligestilling? *Side 15*

Onsdag den 8. juni kl. 15.00-20.00

Køn, arbejdsmarked og globalisering *Side 16*

Onsdag den 15. juni kl. 15.00-20.00

Mulighed for eksamen

Om eksamen *Side 17*

Om FREIA *Side 18*

Pris og tilmelding *Side 19*

FL - netværket for organisationsudvikling, personlig udvikling og livslang læring

FL - et netværk for centralt placerede kvinder

Målet med netværksmøderne er dels at skabe rum for netværksdannelse internt mellem deltagerne, og udadtil i form af uformelle kontakter til politikere, organisationsfolk, forskere og centrale ligestillingsbevidste kvinder m.fl. Dels at det daglige arbejde bliver kvalificeret i et ligestillingsperspektiv med henblik på at finde nye veje for fagbevægelsen (og andre organisationer) til en ligestillet organisation. Deltagerne i netværket forventes således at lade sig inspirere til at give deres bidrag til fagbevægelsen med nye vinkler på de traditionelle opfattelser af ledelse, fagbevægelse, ligestilling og organisationsudvikling. Ligeledes er målet, at deltagerne udnytter den dynamik, der er på møderne og i dialogen til at producere ny viden.

Grundideen er at få eksperter og/eller forskere til at præsentere deres undersøgelser, forskning og tanker, og derefter på møderne at få denne viden sat i forhold til egen organisation og hverdag.

Netværksmøderne vil altså foregå i et spændingsfelt mellem teori og praksis, hvor de centrale omdrejningspunkter vil være ny viden, refleksion og kobling til egen hverdag. De reflekterende spørgsmål, som er interessante at stille sig selv, er eksempelvis: Hvordan ser jeg oplæggets pointer og ideer komme til udtryk i min egen organisation? Hvilke forandringer kan jeg eventuelt selv igangsætte? Hvad gav oplægget i øvrigt anledning til af refleksion?

FL starter og slutter hvert halve år. Hermed præsenteres det 8. FL-program. På LO-kongressen i 2003 blev det vedtaget, at FL skal fortsætte og videreudvikles.

FL Foråret 2005

”Køn og velfærd, lighed og forskellighed – en udfordring og mulighed for fagbevægelsen”

Det danske velfærdssamfund står over for betydelige udfordringer, bl.a. som følge af befolkningens ændrede alderssammensætning. Derfor har regeringen nedsat en Velfærdskommission, der har til formål at analysere de fremtidige udfordringer og mulige reformforslag til fremtidens velfærd og herudfra skabe grundlag for en bred og offentlig debat om fremtidens velfærdssamfund. Det er imidlertid påfaldende, at Velfærdskommissionen ikke har køn og ligestilling som temaer i deres arbejde. Dette fravær skal imidlertid ikke hindre kvindelige ledere i fagbevægelsen i at tage ansvar og være med til at give bud på indretningen af fremtidens velfærdssamfund.

Derfor sætter dette forårs netværksmøder fokus på relationerne mellem velfærd og køn – lighed og forskellighed og lægger op til diskussioner af, hvordan man bedst sikrer social tryghed, en balance mellem familieliv og arbejdsliv og samtidig bevarer et velfungerende velfærdssystem. Der er arrangeret 12 netværksmøder, hvor foredragene hovedsageligt afholdes af kønsforskere fra FREIA ved Aalborg Universitet. Udover selve foredragene vil der blive rig mulighed for at møde inspirerende, vidende, provokerende og magtfulde personer fra forskningens, politikken, organisationernes, fagforeningernes og ikke mindst sportens verden.

Foredragene giver smagsprøver på spændvidden i FREIA's forskningsprogram: Køn og social forandring. Med udgangspunkt i et tema og nogle aktuelle problemstillinger vil forelæseren

udfordre de gængse opfattelser, vende og dreje de stereotype billeder, og præsentere alternative billeder af virkeligheden. Det kan være i spændingsfeltet mellem individ og fællesskab og i forholdet mellem det private og det offentlige liv. Det kan være i spørgsmålet om at anerkende forskelligheder og samtidig sikre retfærdige løsninger. Og det kan være i forhold til forskellige strategier over for fleksible tidsmønstre og fleksible arbejdsopgaver. Det er kønsrelationerne, der er i fokus, i kombination med klasserelationer, generationsrelationer, og etniske relationer. Det kan være relationer mellem kvinder og mænd, kvinder og kvinder, og mænd og mænd. Det kan være i forhold til interne danske diskussioner, og det kan være i forhold til diskussioner på den internationale arena.

Formålet med forårets netværksmøder er således at klæde kvindelige ledere i fagbevægelsen på til at skabe handlerum for, at fagbevægelsen bliver en vigtig aktør i sikring af fremtidens velfærdssamfund.

Hensigten er desuden, at alle oplæg tilsammen kan være baggrund for en eksamen, som giver adgang til masteruddannelsen ”Køn og velfærd – lighed og forskellighed” ved Aalborg Universitet. Ønsker man at bestå eksamen, der gennemføres på baggrund af en projektopgave, forudsættes det, at man deltager i mindst 9 af møderne. FL skal dog først og fremmest give mening for deltagelse og ikke for eksamen.

Intro-seminar. Et blik på Norge og norsk køn og velfærd

Formålet med introseminaret er at skabe et godt socialt, pædagogisk og indholdsmæssigt grundlag for semestrets netværksmøder. På seminaret, som foregår i Oslo, er det således intentionen, at vi skal:

- Lære hinanden at kende under uformelle og kulturelle former.
- Få en god introduktion til FL-netværksmøderne i foråret 2005 og muligheden for at blive eksamineret af FREIA (mhp. at starte på masteruddannelsen i Køn og Velfærd).
- Møde norsk fagbevægelse og drøfte udfordringer og ligestillingstiltag.
- Introduceres til det statslige ligestillingsarbejde i Norge.
- Beriges af to norske "verdensberømte" kønsforskere.
- Opleve norsk LO's kursusjendom Sørmarka med skøn natur, hygge ved pejsen og gode foredrag og desuden komme rundt i Oslo med bus til de forskellige institutioner.

Moderne kvinder bliver til – unge kvinder i tre generationer, v/ Harriet Bjerrum Nielsen

Hvordan er unge kvinder blevet "moderne" – og hvordan har de deltaget i modernitetsprocesserne? Harriet Bjerrum Nielsen har undersøgt unge norske kvinder i tre generationer, og hun vil skitsere nogle af de ændringer, som har fundet sted i det norske samfund siden mellemkrigstiden set fra unge kvinders perspektiv. Mens de voksne kvinder har kæmpet for ligestilling mellem kønnene inden for familie, arbejde og politik, har de unge kvinder som deltagere i den moderne ungdomskultur givet deres bidrag ved at flytte på normerne for, hvordan køn, krop og seksualitet kan repræsenteres i det offentlige rum.

Harriet Bjerrum Nielsen er professor ved Senter for Kvinne- og kjønnsforskning, Universitetet i Oslo. Hun er dansk, men har boet i Norge i snart 25 år. Hendes forskningsområde er børn og unge i et kønsperspektiv.

Variationer i mandsdominans:

Ligestillingspolitikken vigepligt v/ Mari Teigen

Mari Teigen vil fortælle om hovedresultater i den eliteundersøgelse, hun har lavet sammen med professor Hege Skjeie til den norske makt- og demokratiudredning. Hvor mandsdominerede er de norske eliter, sammenlignet med de danske og svenske, og hvilke ligestillingspolitiske virkemidler har man arbejdet med i Norge? Ligestilling er en alment accepteret norm i det norske samfund, men det må vige for andre hensyn såsom forhandlingsfrihed, ejendomsret, ansættende myndigheders opfattelser af kvalifikationer samt religionsfrihed.

Mari Teigen er ansat som seniorforsker på Institutt for Samfunnsforskning, som svarer til det danske Socialforskningsinstitut. Hun har skrevet doktorafhandling om kønskvotering.

Tid: 25.-27. januar

Sted: LO-skolen Sørmarka

Enebakkevejen 625, 1404 Siggerud

Kursusnummer: 5207 05 0001

Dilemmaet mellem lighed og anerkendelse i et multikulturelt samfund

LO vil danne den fysiske ramme om det første netværksmøde i København. Før dagens oplæg byder næstformand Tine Aurvig-Huggenberger velkommen med et par ord om den aktuelle kønspolitiske dagsorden i fagbevægelsen. Efterfølgende vil Maria Würtz fortælle om LO's velfærdsprojekt, der har til formål at lave en samlet LO-politik for udvikling af velfærdssamfundet. Dagens oplæg ved Birte Siim vil belyse problematikker vedrørende etniske minoritetskvinder og ligestilling.

Emne

Etniske minoriteter er i dag kommet på den politiske dagsorden, men vi hører sjældent kvindernes egne stemmer i den offentlige debat. Temaet belyser de særlige barrierer, etniske minoritetskvinder skal overvinde for at komme til orde i det danske samfund og i minoritetskulturerne. Hvilke diskurser og strategier for politisk aktivitet har deres organisationer? Hvordan ser politisk aktive minoritetskvinder på ligestilling mellem køn i det private og det offentlige liv? Hvilke ideer og forestillinger har de om lighed og anerkendelse? Er der et dilemma mellem kønsligestilling og multikulturalisme?

Oplægsholder

Birte Siim er politolog og lektor ved FREIA. Hun har bl.a. bidraget til den danske magt- og demokratiudredning, og koordineret GEP, et forskningsprogram om køn, magt og politik. Af publikationer kan nævnes: *Køn, magt og demokrati mod nye politiske identiteter*, København, Hans Reitzels Forlag, 2001 (medforfatter).

Litteratur

Birte Siim: *Medborgerskabets udfordringer - etniske minoritetskvinders politiske myndiggørelse*, Aarhus: Magtudredningen, 2003

Tid: Onsdag den 9. februar kl. 15.00-20.00

Sted: LO

Islands Brygge 32D

2300 København S

Kursusnr.: 5207 05 0002

Køn og klasse i historisk perspektiv

Den lyserøde, romantisk indrettede the-salon Tea Time, der omtales som en lille, hyggelig hule, hvor tiden står stille og hvor mænd kun kommer én gang, åbner dørene for FL-kvinderne og lukker mændene ude. Omgivet af nips, puder, gardiner i rosa og hvidt skal vi nyde eksotisk the og kager, mens ejeren Maria Jessen Petersen fortæller lidt om stedet. Efter Anna-Birte Ravns oplæg vil vi spise middag på en nærliggende restaurant.

Emne

I arbejderbevægelsen har der altid været talt om dilemmaet mellem køn og klasse. På kurser, konferencer og kongresser bruges klassekampens vigtighed ofte som argument for ikke at gøre noget ved ligestilling. ”Vi går selvfølgelig ind for ligestilling, men der er jo så meget andet, der er mere presserende, så.....” . Med ligestillingsvedtagelsen på LO-kongressen har fagbevægelsen besluttet, at det ikke mere er et ”enten eller”, men et ”både og”. På dette netværksmøde klædes vi historisk på, så vi kan være dygtige vidende aktører i fagbevægelsens fremtidige drøftelser af køn og klasse.

Køns- og klasseforhold er materielle og kulturelle strukturer, der begrænser menneskenes handlemuligheder. De kan forekomme stabile, men er historisk foranderlige. Hvordan har arbejderbevægelser og kvindebevægelser i Danmark forsøgt at ændre kønsstrukturene gennem de sidste 100 år? Hvilke forestillinger om køn, familie og det gode samfund lå bag de forskellige aktørers handlinger? Disse spørgsmål bliver belyst ved hjælp af eksempler fra historiske opbrudsperioder. I tiden omkring år 1900 var et centralt tema arbejderkvinders ret til

arbejde, herunder natarbejde, og i kølvandet på 2. verdenskrig delte spørgsmålet om sær- eller sambeskatning såvel arbejder- som kvindebevægelserne.

Oplægsholder

Anna-Birte Ravn er historiker og ansat som lektor ved FREIA. Hun deltager bl.a. i et internationalt projekt om køn, slægtskab og politik, og i et nordisk projekt om kønspolitiske strategier i forhold til begreberne lighed og forskellighed. Af publikationer kan nævnes: *Køn i historisk forandring*, I: Ann-Dorte Christensen m.fl.: *Det kønnede samfund*, Aalborg Universitetsforlag, Aalborg 1997, og *Kvinder, køn og velfærdsstat*, I: Gamrath: *Tid til anden historiske og historiskografiske afhandlinger*. Aalborg, Aalborg Universitetsforlag 2002.

Litteratur: *Arbejderhistorie. Tidsskrift for Historie, Kultur og Politik*, nr. 4, 2000: Tema: *Arbejderbevægelsen og familien*.

Tid: Onsdag den 23. februar kl. 15.00 – 20.00

Sted: Cafe Tea Time,
Birkegade 3, kld.
2200 København N

Kursusnr.: 5207 05 0003

Minoritetskvinder, unge og feminisme

Her får du bl.a. lejlighed til at tilbringe Kvindernes Internationale Kampdag i selskab med andre ligestillingsinteresserede på Esbjerg Højskole. Med fokus på globalisering, integration, etnicitet og køn stilles der spørgsmål som:

- Minoritetskvinder og feminisme – en svær cocktail?
- Hvordan kan fagbevægelsens ligestillingsarbejde inkludere minoritetskvinder?
- Hvordan kan FIU's ligestillingsaktiviteter organiseres, så de tiltrækker minoritetskvinder?
- Globaliseringsudfordringer i et kønsperspektiv?

Program: 8. marts

Kl. 12.00-13.00: Frokost.

Kl. 13.00-14.30: Refleksion og udvikling af FL-netværket.

Kl. 14.30-20.00: Minoritetskvinder og feminisme – en svær cocktail? En seriøs og underholdene 8. marts med besøg fra ind- og udland.

9. marts

Kl. 9.00-12.00: Dialog og feedback om handlemuligheder i egen organisation.

Kl. 13.00-14.30: Foredrag v. Ann-Dorte Christensen: "Unge politiske identiteter"

Det fremhæves ofte, at unge – og især unge kvinder – ikke er aktive. Men hvordan kan det være, at de unge står af over for fx politiske partier og faglig organisering? Og hvorfor er især de unge kvinder kritiske over for de politiske institutioner? Hvad er indholdet i de unges politiske identiteter? Har de forslag om alternative

politiske organiseringer? Og hvilke politiske holdninger og visioner har de for fremtiden?

Kl. 14.30-15.00: Evaluering og opsamling.

Tid: Starter tirsdag den 8. marts kl. 12.00 og slutter onsdag den 9. marts kl. 15.00

Sted: Esbjerg Højskole

Stormgade 200

6700 Esbjerg

Kursusnr.: 5207 05 0004

Mænd som fædre og som arbejdstagere

På dette netværksmøde vender vi blikket væk fra vores egen verden på flere måder. Dels med et oplæg om mænd og manderoller og dels med et møde med Danmarks Jurist- og Økonomforbund, der er fagforbund under AC. Vi skal møde udviklingskonsulent og netværkskoordinator Lars Brittain, som vil berige os med målsætningerne og praksis for DJØF's netværk (som fungerer væsentligt anderledes end FL) og vil på baggrund af erfaringerne fra DJØF lægge op til en diskussion af de fordele og ulemper ved forskellige måder at lave netværk på.

Emne

Nutidens mænd står over for en stor opgave: at skabe nye manderoller i et ligestillet samfund.

Som kvindelige ledere i fremtidens fagbevægelse skal vi være med til at skabe rammer for, at manderollen internt i fagbevægelsen og på arbejdspladserne kan udvikle sig, så den kan matche fagbevægelsens visioner om et ligestillet og retfærdigt samfund. Hensigten med dette netværksmøde er at give en baggrundsviden om mænd som fædre og arbejdstagere med henblik på at drøfte handlemuligheder i vores eget fagforeningsarbejde.

Dilemmaet familie kontra arbejdsliv belyses ud fra en analyse af mænds oplevelser og konkrete håndteringer af modsatrettede krav på deres arbejdsplads og i familiens hverdag. Forskellige praksisser fremkommer, når man ser på det samspil og de forhandlinger, mænd fører med kone/mor og barn i familien, og arbejdsleder og kollegaer på arbejdspladsen. Hvordan kan forskellige betingelser i familien og i arbejdslivet understøtte eller blokere for fædres ønsker om

en bestemt tilpasning mellem arbejds-
markedstilknytning og familierum?

Oplægsholder

Charlotte Andersen er cand.mag. i samfundsfag og psykologi og ansat som forskningsassistent på FREIA. Charlotte deltager i et nordisk projekt og er samtidig ved at færdiggøre sin Ph.D.-afhandling om unge fædre og deres måder at håndtere konflikter mellem arbejds- og familieviv på.

Tid: Onsdag den 30. marts kl. 15.00 - 20.00

Sted: DJØF

(Danmarks Jurist- og Økonomforbund)

Gothersgade 133

1015 København K

Kursusnr.: 5207 05 0005

Tankerum og redskabsrum

Hvordan studerer vi?

Som hus for videnskaben vil Københavns Universitet danne ramme om dette netværksmøde, der omhandler anvendelse af teorier, metoder og empiri i faglige og videnskabelige arbejder. Før oplægget vil vi få mulighed for at møde kønsforsker og koordinator for kønsforskning i Danmark Hilda Rømer Christensen fra Københavns Universitet.

Emne

Som ledere og konsulenter har vi brug for at skrive projekter, som kan anvendes til politiske beslutninger, som implementering af politiske beslutninger eller som eksamensprojekter. Vi har brug for at lave noget, der "holder". Hensigten med dette netværksmøde er at få en indføring i at lave et godt projekt. Deltagere, der ønsker at bestå projektexamen med henblik på at få en eksamen, der er adgangsgivende til Master i Køn og Velfærd ved Aalborg Universitet, bør deltage denne dag.

Bodil Bjerring, der forventes at være en af vejlederne, præsenterer dagens tema således:

Lad os sige, at vi har noget materiale, nogle tal, nogle observationer, noget vi har hørt, og dette materiale vil vi gerne blive klogere på. Hertil skal vi bruge nogle teorier og begreber. De er forslag til, hvordan vi kan se sammenhænge mellem dele af den virkelighed, vi studerer. Teorier er vores "tankerum". Metoder er vores "redskabsrum", hvorfra vi henter forslag til, hvordan vi kan studere samspillet mellem teoriene i tankerummet og det materiale/den empiri, vi vil udforske. I dette oplæg diskuteres sammenhænge mellem tankerum, redskabsrum og empiri. Hvilke metoder egner sig til hvad, og hvordan kommer vi i gang med at anvende dem?

Oplægsholder

Bodil Bjerring er antropolog og ansat som ekstern lektor på FREIA. Hun har bl.a. været projektleder på projektet: Køn som en ressource?, et delprojekt under forskningsprogrammet 'Menneskelige ressourcer i arbejdslivet' og er medredaktør af bogen: Hvor går grænsen? Køn og arbejdsliv i forandring, København, Samfundslitteratur 2000.

Litteratur: Cato Wadel: Feltarbeid i egen kultur. SEEK a/s, Flekkefjord 1991

Tid: Onsdag den 6. april kl. 15.00 - 20.00

Sted: Københavns Universitet
(præcis adresse oplyses senere)

Hvis du gerne vil eksamineres og lave et projekt bør du prioritere deltagelse i dette seminar højt.

Kursusnr.: 5207 05 0006

Køn, magt og ligestilling i fagbevægelsen

Emne

Hvorfor har LO vedtaget en stor ligestillings-satsning? Er det udtryk for symbolpolitik og pæne papirmålsætninger uden betydning eller reel vilje til ændring af fagbevægelsens skæve kønsprofil? Om vi får øje på et halvtomt eller et halvfuldt glas, afhænger bl.a. af de perspektiver, vi anlægger på forholdet mellem køn og magt.

Emnet perspektiveres af:

Jane Korczak, næstformand i 3F, kommer med et "indefra"-blik og fremlægger sit bud på mulighederne og barriererne for en kønsligestillet fagbevægelse.

Anette Borchorst, forsker, kommer med et analyserende "udefra"-blik, hvor hun fokuserer på forskellige magtvinkler. En vinkel lægger vægt på forandringerne, og den rolle nøglepersoner har spillet for, at ligestilling er kommet på fagbevægelsens dagsorden. En anden vinkel fokuserer på de begrænsede ændringer, der er sket over tid i fagbevægelsens mandsdominans.

Oplægget tager udgangspunkt i: Anette Borchorst: Eiffeltårnet under ombygning? Ligestilling i LO, København, LO 2003.

Oplægsholder

Anette Borchorst er politolog og lektor på FREIA. Hun deltager i forskningsprojekter om velfærdsstat og ligestilling i Norden og i EU. Hun har bl.a. udgivet: Ligestilling som diskurs og praksis, København, Samfundslitteratur 2003 (i samarbejde med Drude Dahlerup), og Køn, magt og beslutninger. Politiske forhandlinger om barselsorlov 1901-2002, Århus, Magtudredningen 2003.

Litteratur: Anette Borchorst: Køn, magt og beslutninger. Politiske forhandlinger om barselsorlov 1901-2002, Århus, Magtudredningen 2003.

Tid: Onsdag den 20. april kl. 15.00-20.00

Sted: LO-Huset
Islands Brygge 32D
2300 København S

Kursusnr.: 5207 05 0007

Hvad gør “hele mennesker” med arbejdslivets krav?

Den gamle arbejder-fodboldklub Frem danner rammen om dette FL-møde og åbner dørene til et på mange måder særligt arbejdsmarked.

Udover at være et arbejdsmarked, hvor arbejdet næsten udelukkende varetages af mænd, er det også en verden, der rummer mange dilemmaer i forhold til lønmodtager - arbejdsgiverrelationen. Med udsigt over stadion vil vi høre Mads Øland fra Spillerforeningen og Billy Adamsen, direktør for Frem, fortælle om de to parters syn på og visioner for dette arbejdsmarked samt om de aktuelle problemstillinger, de står overfor.

Dagens oplæg ved Bodil Bjerring omhandler tidens populære ledelsesstrategier, hvor styring sker gennem motivering og udvikling af medarbejdernes menneskelige ressourcer.

Emne

I dag gælder det om i arbejdslivet at udnytte kvinders og mænds samlede færdigheder og omsætte dem til kompetencer på et arbejdsmarked i omstilling. Human Ressource Management (HRM) er et ledelseskoncept, der er baseret på en opfattelse af, at alle talenter hos arbejdsstyrken kan udnyttes til både ledelsens og de ansattes fordel. Der er kun vindere. Hvad betyder denne tankegang for mulighederne for såvel et mere indholdsrigt arbejdsliv som et rigere liv uden for arbejdstiden? I dette oplæg diskuteres konflikt- og samarbejds muligheder i en tid, hvor både opgave-, løn- og tidsmæssig fleksibilitet vinder frem.

Oplægsholder

Bodil Bjerring er antropolog og ansat som ekstern lektor på FREIA. Hun har bl.a. været projektleder på projektet: Køn som en ressource?, et delprojekt under forskningsprogrammet “Menneskelige ressourcer i arbejdslivet” og er medredaktør af bogen: ‘Hvor går grænsen? Køn og arbejdsliv i forandring’, København: Samfundslitteratur, 2000

Litteratur: Bodil Bjerring, Pernille Bottrup, Helle Holt, Vibeke Kold (redaktion): “Hvor går grænsen? Køn og arbejdsliv i forandring”, København, Samfundslitteratur, 2000

Tid: Onsdag den 27. april kl. 15.00-20.00

Sted: Foldboldklubben Frem (Valby Idrætspark)
Pauli Jørgensens Lounge
Julius Andersensvej 7
2450 København SV.

Kursusnr.: 5207 05 0008

Unge kvinder og nye ligestillingspolitiske udfordringer

Vi har i fagbevægelsen brug for unge kvinder, som tillidsrepræsentanter, som organisationsledere og som ligestillingspolitisk aktive.

Indholdet på denne dag har til hensigt at gøre os klogere på, hvordan vi kan udvikle organisationerne og jobbene med henblik på at unge kvinder føler sig fristet til at tage ledelse i fagbevægelsen.

Emnet perspektiveres med et kort oplæg af en ung HK'er, Karina Jensen, der deltog på Starlet uddannelsen og en eller flere af de unge Starlet kvinder deltager i drøftelsen.

Grethe Degn, konsulent og projektansvarlig for dele af LO/FIU's ligestillingsprojekt, er vært for dagens møde og hun vil indlede med at fortælle lidt om AOFs ligestillingsarbejde.

Emne

Nutidens unge kvinder betegnes ofte som "Rødstrømpernes døtre", men hvad er det for kønspolitiske identiteter, de unge kvinder har? Hvordan opfatter de ligestilling og feminisme, og hvilket tilhørsforhold har de til "mødrenes" projekt og tidligere feministiske strømninger? Og til nutidens feminister? I dette oplæg diskuteres for det første unges kvinders hverdagsstrategier i forhold til ligestilling i familien og på arbejdsmarkedet. For det andet diskuteres unges kvinders tilhørsforhold til politik og deres holdninger til aktuelle demokratiske spørgsmål som solidaritet og tolerance.

Oplægsholder

Ann-Dorte Christensen er lektor i politisk sociologi ved FREIA. Hun har skrevet bøger og artikler om køn, demokrati og sociale bevægelser. Bl.a. bogen: *Køn, demokrati og modernitet - mod nye politiske identiteter*, København: Hans Reitzels Forlag, 2001 (sammen med Birte Siim), og *Fortællinger om magt og identitet. Unge kvinder i senmoderniteten*, 2002, til den danske magtudredning.

Litteratur: Ann-Dorte Christensen: *Fortællinger om identitet og magt. Unge kvinder i senmoderniteten*. Magtudredningen, Århus 2003.

Tid: Onsdag den 11. maj kl. 15.00-20.00

Sted: AOF

Teglværksgade 27

2100 København Ø

Kursusnr.: 5207 05 0009

Kvinder, ledelse og ligestilling

Det nye forbund 3F byder os velkommen og personalechef Gitte Lybke og konsulent i ligestilling Annelise Rasmussen vil fortælle om forbundets visioner og de ligestillingspolitiske udfordringer. Herunder er det interessant at høre, hvordan det ser ud med de kvindelige ledelsesposter i 3F efter fusionen mellem KAD og SiD. Toppolitikeren Lone Dybkjær er desuden inviteret for at fortælle om sine erfaringer med at være kvinde i den politiske elite – i Europaparlamentet og Folketinget. Disse korte oplæg lægger derfor på fornem vis op til Christina Fiigs politologiske tilgang til problematikken omkring kvinder og ledelse.

Emne

Kønsbalancen i de danske eliter illustrerer det, der er blevet karakteriseret som “et nordisk paradoks”. Det, at kvinder i Norden er en del af den politiske elite, men kun i mere begrænset omfang er at finde på topniveau inden for andre ledelsesfelter som i det private erhvervsliv, og inden for offentlig ledelse i stat og kommuner. Der er tale om et skandinavisk fænomen, som både er dokumenteret i den danske, den norske og den svenske magtudredning. I oplægget belyses dette paradoks fra flere vinkler, og der lægges op til en diskussion af ledelse og ligestilling.

Oplægsholder

Christina Fiig er politolog, Ph.d. og ansat som ekstern lektor på FREIA. Hun deltager i et projekt om “mainstreaming”.

Litteratur: Hege Skjeie & Mari Teigen: Menn imellom. Mannsdominans og ligestillingspolitikk. Makt- og Demokratiutredningen. Oslo: Gyldendal Akademisk, 2003.

Tid: Onsdag den 25. maj kl. 15.00 – 20.00

Sted: 3F

Kampmannsgade 4
1790 København K

Kursusnr.: 5207 05 0010

Hvad koster den manglende ligestilling?

Dagens tema er de økonomiske omkostninger og de velfærdspolitiske udfordringer ved den manglende ligestilling. I den anledning er vi inviteret til et møde med Velfærdskommissionen, der netop har til opgave at beregne og analysere de fremtidige (økonomiske) udfordringer for det danske velfærdssystem. Køn og ligestilling indgår imidlertid ikke som afgørende faktorer i disse analyser. Før dagens oplæg vil bestyrelsesmedlem og økonomiprofessor Nina Smith fortælle om kommissionens arbejde i relation til temaet "Velfærd og køn". Nina Smith har bl.a. forsket i løngeb, integration og problematikker vedrørende familieliv kontra arbejdsliv.

Emne

Omkostningerne ved de samlede konsekvenser af den manglende ligestilling må både vurderes på samfundsplan og på det individuelle plan. Vi må diskutere, hvilke problemer der allerede er synlige, og hvilke der kan komme til på længere sigt. Det gælder eksempelvis i forhold til kombinationen af danske kvinders høje erhvervsaktivitet, uligelønnen og kønssegregeringen på arbejdsmarkedet. Det gælder også de fremtidige konsekvenser for fertiliteten og for kvinders fysiske og psykiske sundhed.

Oplægsholder

Ruth Emerek er statistiker og lektor på FREIA. Hun deltager i flere EU- netværk om køn og beskæftigelse, og i AMID, et netværk om migration, bl.a. indvandring til Danmark. Hun har bl.a. udgivet: Migration, arbejdsliv og levevilkår i: Marginalisering i Danmark (Jørgen Goul Andersen & Per H. Jensen) Aalborg Universitetsforlag 2001, og Nationale handlingsplaner for beskæftigelsen set i ligestillingsperspektiv. Tidsskrift for Arbejdsliv 3, 4. 2001

Litteratur: Den danske regerings handlingsplan for beskæftigelse 2003 (evt. 2004).

Tid: Onsdag den 8.juni kl. 15.00 - 20.00

Sted: Velfærdskommissionen
Landgreven 4
1017 København K

Kursusnr.: 5207 05 0011

Køn, arbejdsmarked og globalisering

Forårets netværksmøder afsluttes med manerer. Det Ny Teater (der er næsten 100 år gammelt) byder velkommen på de skrå brædder og sørger for festlige og storslåede rammer for dagens møde. En guide med stor viden om teatrets historie viser rundt i det gamle, smukke teater, hvor der både er en tur på gangbroen, scenen og i garderoben. Efter dagens oplæg afsluttes der med en fornem middag i Restaurant Teaterkælderen.

Emne

”Fremtiden tilhører kvinderne” – var overskriften i A4 i efteråret 2004. Det betyder, at vi som kvindelige ledere i fagbevægelsen må give globalisering stor opmærksomhed.

I dette foredrag præsenteres forskellige bud på, hvordan en udvikling i retning af større internationalisering og globalisering påvirker arbejdsmarkedet og kønsrelationerne. Hvad dækker begreberne globalisering og internationalisering over, og hvordan kan vi diskutere køn og arbejdsmarked ud fra en verdensomspændende tankegang? Hvordan forholder vi os til outsourcing? Hvad betyder den danske kontekst for forandringsprocessernes rækkevidde og gennemslagskraft? Hvilke fremtidige udfordringer tegner der sig for fagbevægelsen?

Oplægsholder

Pernille Tanggård Andersen, Ph.d. og forskningsadjunkt på FREIA. Pernille har bl.a. arbejdet på projektet Når køn forhandler løn, og hun er tovholder på ”Nynnerne”. Hun har udgivet: Retten til at vælge fællesskab. Ph.d.-serien, Aalborg Universitet 2003.

Tid: Onsdag den 15. juni kl. 15.00-20.00

Sted: Det Ny Teater

Gl. Kongevej 29

1610 København V

Kursusnr.: 5207 05 0012

Frivillig eksamen

FL-programmet for foråret 2005 er lavet i samarbejde med FREIA og den frivillige eksamen gennemføres af FREIA.

FREIA er et 15 år gammelt center for kønsforskning på Aalborg Universitet. Det er landets ældste og største center for samfundsvidenskabelig kønsforskning, og der er p.t. 11 unge og ældre kønsforskere ansat på centret. Det er et tværfagligt forskningscenter med forskere fra fag som historie, statistik, politologi, sociologi og antropologi. Der er i forskergruppen erfaringer med et bredt spektrum af såvel kvalitative som kvantitative metoder. I forskningsprogrammet: køn og social forandring, er der især blevet forsket i problemstillinger inden for tre temaer. Det første er temaet "Velfærdsstat, lighed og forskellighed". Det andet tema er "Arbejdsliv og hverdagsliv i forandring", og det tredje tema er: "Demokrati og politiske beslutningsprocesser." Inden for og på tværs af disse temaer er der lagt vægt på at udforske de strategier, der i praksis bliver resultatet af forskellige forhandlinger mellem de relevante parter. Det kan fx være inden for ligestillingspolitikkerne og i forholdet mellem familievenlige arbejdspladser og arbejdsgiverkrav. Inden for de tre temaer er der også forsket i forskelle og ligheder mellem udviklingen i Danmark, i Norden og i de øvrige europæiske lande. FREIA's forskere har endvidere deltaget i forskellige kønspolitiske aktiviteter i ind- og udland, undervist i organisationer og andre sammenhænge samt formidlet viden til pressen.

Vil du vide mere om de enkelte forskere, og om FREIA's aktiviteter, så læs videre på www.ihis.aau.dk/FREIA/index.php

eller kontakt sekretæren:
Anette Larsen: all@ihis.aau.dk

FREIA
Center for kønsforskning
Aalborg Universitet

Aftale om mulighed for mundtlig eksamination

FIU/LO har indgået en aftale med Aalborg Universitet om en mulig eksamination ved deltagelsen på FL.

Eksamensaftalen FL-MKV ser således ud:

Aalborg Universitet (AAU) og FL-LO har indgået aftale om et uddannelsesforløb. Deltagerne på FL-uddannelsen, der har fulgt mindst 9 mødegange i foråret 2005 og består projektexamen med karakteren 6 eller derover, får et certifikat fra AAU med dokumentation for 15 eksamens ECTS, samt dokumentation for at have opnået et niveau, der svarer til en adgangsgivende eksamen til MKV (Master i Køn og Velfærd) ved AAU. Uddannelsen påregnes at starte til september 2005.

Krav til projektet

Projekterne skal fokusere på temaer, der knytter sig til FL-kursets indhold.

Omfangsmæssigt må projektet fylde max. 25 normalsider (inklusive litteraturliste) for individuelle deltagere og 20 sider ekstra for hvert yderligere medlem af en gruppe. Det anbefales, at grupperne maksimalt er på 3 personer.

Projektet skal have en klar problemstilling, der skal beskæftige sig med empiriske forhold, fx en problematik fra deltagernes daglige arbejdsituation. Et eksempel er: hvorfor er SiD-KAD-fusionen sat i værk, og hvad er konsekvenserne for det faglige arbejde. Det er ikke nødvendigt, at man indsamler sin egen empiri; man kan fx bruge tal fra LO's repræsentationsundersøgelse om fusioner eller information fra SiD-KAD om sammenlægningen. Man kan fx også indhente et par interviews til at belyse baggrund og konsekvenser. I projektet skal der redegøres for

anvendte begreber og teorier samt for hvilke metoder og data, der benyttes i analysen.

Vejledning

Vejledning til eksamensprojekterne gives af medarbejdere v. FREIA. Vejledning sker som hovedregel på baggrund af skriftlige oplæg, der sendes på forhånd. Den kan foregå ved fysisk møde efter aftale mellem vejleder og studerende, telefonvejledning eller vejledning over nettet.

Vejledningsnormer:

Individuelle studerende:	20 timer
2 studerende:	30 timer
3-4 studerende:	40 timer

Disse normer omfatter forberedelse til vejledning, vejledningsmøder, forberedelse til eksamen og eksamen. Der er mulighed for ekstra vejledning, hvis der er behov for det.

Eksamen

Eksamensvurderingen er individuel, men ved gruppeprojekter går man op sammen. Ved eksaminationen holder hver projektskriver et oplæg på ca. 5 minutter. Ved eksaminationen tages udgangspunkt i projektet. Bedømmelsen sker efter 1-3 skalaen. For at bestå kræves mindst karakteren 6. Eksamen foregår på Aalborg Universitet, og der medvirker en intern censor fra FREIA. Til stede ved hver enkelt eksamen er projektskriver(e), vejleder/eksaminator og censor.

Eksamensprojekterne skal afleveres senest d. 20. maj.

Eksamen gennemføres d. 13., 14. og 15. juni. Der afsættes 45 minutter per person til hver eksamen.

Pris og tilmelding

ECTS: Der udstedes certifikater fra Aalborg
Universitet for

a) Deltagelse i kurset:
10 undervisnings ECTS

b) Bestået projekteksamen:
15 eksamens ECTS

Anette Borchorst

Lektor

FREIA, Aalborg Universitet

Susanne Fast Jensen

Konsulent, LO

Prisen for alle 12 mødegange er kr. 10.000,-

Pris for 11 mødegange er kr. 9.250,-

Pris for 10 mødegange er kr. 8.500,-

Pris for 9 mødegange er kr. 7.750,-

Pris for 8 mødegange er kr. 7.000,-

Pris for 7 mødegange er kr. 6.250,-

Pris for 6 mødegange er kr. 5.500,-

Pris for 5 mødegange er kr. 4.750,-

Pris for 4 mødegange er kr. 4.000,-

Pris for 3 mødegange er kr. 3.250,-

Pris for 2 mødegange er kr. 2.500,-

Du bestemmer selv, om du ønsker at tilmelde dig alle møderne, dog er det nødvendigt for at kunne deltage i netværksmøderne, at du tilmelder dig til mindst 2 møder. I prisen er der inkluderet bøger, undervisning, fortæring og kulturelle oplevelser.

Ønsker du at bestå eksamen, der gennemføres på baggrund af en projektopgave, forudsættes det, at du tilmelder dig alle møder og deltager i mindst 9.

Ønsker du yderligere oplysninger om indhold kontakt da venligst Susanne Fast Jensen på telefon 35 24 64 07 eller mail SFJ@lo.dk

Tilmeldingsfrist: Snarest muligt via FIU-SYS på de nævnte kursusnumre. FL henvender sig til centralt placerede kvinder: ledere, formænd, næstformænd, mellemledere, souschefer, konsulenter, faglige sekretærer, hovedbestyrelsesmedlemmer, forretningsførere, bestyrelsesmedlemmer, m.m. Er du i tvivl om du tilhører målgruppen og kan deltage, er du velkommen til at henvende dig til Susanne Fast Jensen, SFJ@lo.dk.

fl

FL – en FIU-netværksuddannelse for kvinder

Tryk: KLS. Foto: Polfoto og LO. ISBN: 87-7735-699-3. Varenr.: 4871. LO, oktober 2004